

N. DAWQARAEVTIŃ " BOTIRLIK" ASARINIŃ SYUJETI

Jamalova Flora

*Ájjiniyaz nomidagi NMPI, Qoraqalpoq tili va adabiyoti tálim
yónalishi 3-kurs talabasi*

Ilmiy rahbar

tilshunoslik fanlarining nomzodi, docent

M. D. Bekbergenova

Annotaciya: *Maqolada N.Dawqaraevning "Botirlik" asarining ideya-tematik xususiyatlari, qahramon xarakteri yoritilish xususiyatlari talqin qilingan.*

Kalit so'zlar: *asar, syujet, obraz, ideya, mazmun va forma.*

АННОТАЦИЯ: *В статье описываются идейно-тематические особенности рассказа «Botirlik» Н. Даукараева, особенности освещения героического образа.*

Ключевые слова: *рассказ, сюжет, образ, идея, содержание и форма.*

Annotation: *The article describes the ideological and thematic features of the story "Botirlik" by N.Dawqaraev, the features of the heroic image.*

Hamмамizga belgili Nájim Dawqaraev 1905- yili Qónğırotda tuğılǵan. Poeziyada, prozada ham qalam terbatkan inson. Uning asarlari juda mazmunli bo'lib, terang óyli inson ekanligin ifoda etadi. Uning adabiyotqa degan qizıǵishi insitutda óqib yurgan vaqtlarında boshlangan. Uning qaysi asarin olib qoraylik, biz óqiganimizda ichiga kirib ketib, ózimiz ósha voqealarda yashayotganday bólmiz. Bularni barchasi albatta, yozuvshining mahoratida. N. Dawqaraev yozuvshi bólmıq bilan satr, ilmpaz bǵlǵan. Mana kórinib turganında uluǵ inson. U Qónğırot tumanında tuğılǵan. Uning proza sohasında " Internetta", " Tóyga borganda", " Biybixan", " Boǵman", " Baxtli mehnat", " Botirlik", pyessalari " " Ráwshan", " Rabochiy qalbi", ashulalari bólsa " Kechagi bitta kunlarda", " Kim bilmaydi Oyshani", " Yangi kanal" v. t. b dóretgan.

Proza sohasında " Botirlik" asari juda mazmunli dóretilǵan. Sabırbay isimli bolaning fronttan kelishi, fronttaǵı yovgarshilik urushlari, qiyinchiliklari aytiladi. Muallif tomonidan rasmlanadi. Sabırbayning fronttan kelishi bilan hamma bolalar uning zotlarini ushlap qiziq ko'rib, sórovlar bera beradi. Sabırbay juda ǵayrat yigit bólgan.

" Vatandarlıq urushga qatnashgan, baxtli vatanimizni yovuz dushmannan qórgǵan jangovarlar qanday hurmatli, qanday dangkli! Bularni hamma xalqimiz, oltmishtagi ota, oltidagi bolada sevadi, hurmatlaydi. Mana ósha hurmatli, sharafli odamlarning biri, bizning qadrli mehmonimiz- Sabırbay. "[1. 173].

Sabırbay heshkim bilan urushmaydigan oq kókirak yigitcha bólgan. Biroq bir kunlari, Tólemis ikkitasi aytiship qolgan. Sababi, shoshqalar qovunga yangi kelganda yashirinib yotgan posbon - Sabırbay yakbora táp berib yolǵzaqni tóntarib uradi. Bigirlatip bosib, shoshqaning tumshıǵiga uradi deb Tólemisning yuz-oǵzin bosib turgan. Ushbu sababli

aytiship, Tólemis, kuchingga ishonmaysang, kurashka chiq dey bergan. Sabirbay kuchli edilar. Kuchli bólsa ham chiqmaydi. Oqiri, ochiqlanib, kurashka chiqip, Tólemisni bir tóntarib tushirgan. Sóng, Sabirbayning urushtagi voqealari aytiladi.

Stalingradda bólganin, dushman bilan urushganlari aytiladi. Urushtagilarning, vatan uchun jonin jabborga berib yuradi. Sabirbay bilan suhbatlashadi -muallif. Suhbatinda, Olma - Otadada bólganin, Saratanning shijgirgan jaziramasinda yurganlarini, oppoq qor ustidan toglarda yurganini da aytadi.

"-Men Olma -Otadada yetti yil tahsil oldim, barchasin kórdim góy,-degan sóng oziraq tóxtab qoldiq. Men qaytarib tashlaganday so'z aytdim-av, uyat bóldi góy deb ózimdan -ózim ranjidim. "[1. 175]

Stalingradninh katta xavflilikda qolganligin, ósha yoqqa faqat Volga betdan bora olgan. Biroq, qattiq qiyin bólgan. Sababi, dushmanlar tomondan samolyatlar bilan bomba tashlap turgan. Volgaga borganda, Nurabillaning iloqday mangiragan tolqawlari xotirasina tushgan. Ular dushmanlarga jasorat bilan qarshi urushda bólgan. Vatanni qóriqlash uchun kelganini xotirasidan chiqarmagan.

Shuning bilan birga,fashistlar, bomba bilay tursin, samolyotdan lom, uzun yapaloq temir, lamponay quyilgan bos chelaklarni tashlab, boshlariga topdirmoqshi ham bólgan. Uch soat tinmasdan óq yovdirgan. Dushmanga kórinmas uchun qornin gúrap, qozipta borgan. Ózining Botirbek degan qozoq dóstin sirtidan chanshayin deb nayzasi bilan kilayotkan dushmanan quyqarip qolgan. Yaralanganinda aytib beradi. Dushmanlarni Stalingradtan bir qancha chiqarip tashlaydi. Biroq, bunga chiday olmagan dushmanlar tindirmastan tomdan óq yovdirip turgan. Bu óq aniq qayerdan kelib turganin aniqlash uchun tórt odam boradi. Kóplab azoblar bilan boradi. Ikkita odamidan ayrilip qoladi. Serjant bilan Sabirbay oman qaytgan. Qattiq qiyin bólgan.

" Serjant meni qóltiqlab oldi. Sóngginan orqalaydi. Kóp uzamay-oq, ózimizning chastka yetdik.

- Yoldosh starshiy leytenant, topshiriqngiz órinlandi! - dedi serjant.

- Afarin yoldash serjant! Maxsus topshiriqni yaxshi órinlaganingiz uchun olgis aytaman! Sizlarni nagradağa usunamiz!

-Vatanimizga xizmat etamiz! - dedik bizlar. Starshiy leytenant oldi bilan serjantning qólidan oldi. Undan sóng menga qarab qólin chózganin bilaman, nima bólganimni bilmayman, tolib qolibman. " [1. 182]

Sabirbay yaralanib uzoq vaqt gospitalda yotib qolgan.

" Quyrigimning yarasi darrov yozilib ketdi da, oyaгимning yarasi qayta-qayta oziğa berdi. Sababi, tomirga shiykas tiygan. Uch oydan sóng gospitaldan chiqip, ózimizning chastqa keldik. " [1. 82].

Harbiylikta yúrib Sabirbay kóp narsani órganadi. Rus tilin órganib olgan. Dóstlari bilan bólib, galaba bayramin Polshada qarshi.olgan. Yakunlab aytganimizda, faqat Sabirbay emas qancha mard, botirlar urushda yaralandi, ólib ketdi. Biz ularni hech qachon ham

unutmaymiz. Óz vatani uchun jonin ham ayamagan. Jonin jabborga berishga da tayyor bólgan mard rustamlarimiz.

ADABIYOTLAR :

1. N. Dawqaraev " Shıgarmalarınıń tolıq jıynaǵı" I-tom Qoraqalpog'iston boshmasi. Nukus 1970 yil ;
2. N. Dawqaraev " Shıgarmalarınıń tolıq jıynaǵı" II-tom Qoraqalpog'iston boshmasi. Nukus 1977 yil.